

SFS 1988:1251 Lag
om ändring i föräldrabalken;

Utkom från trycket
den 16 december 1988

utfärdad den 1 december 1988.

Enligt riksdagens beslut¹ föreskrivs i fråga om föräldrabalken²
dels att 4 kap. 2 §, 10 och 18 kap. skall upphöra att gälla,
dels att nuvarande 11 kap. 1–17 §§ skall betecknas 10 kap. 2–18 §§,
dels att 3 kap. 4 §, 4 kap. 5 a §, de nya 10 kap. 2–18 §§, 12 kap. 2–6 §§,
13 kap. 2–10 §§, 14 kap. 1 §, 16 kap. 2 och 5 §§, 17 kap. 7 §, 19 kap. 8 och
17 §§, 20 kap. 1, 2, 5, 8 och 11 §§ samt rubrikerna till 10–17 kap. skall ha
följande lydelse,

dels att det i balken skall införas åtta nya paragrafer, 10 kap. 1 §, 15 kap.
20–22 §§, 16 kap. 15 § och 20 kap. 2 a–c §§ samt ett nytt kapitel, 11 kap.,
av följande lydelse.

¹ Prop. 1987/88: 124, 1988/89: LU9, rskr. 10.

² Balken omtryckt 1983:485.

4 § Är part i mål som avses i 1 eller 2 § underårig, får förmyndaren eller god man, om sådan enligt 11 kap. skall förordnas, föra talan för honom.

Modern skall höras i målet, om det kan ske.

4 kap.

5 a § Den som inte har fyllt arton år får ej adopteras utan föräldrarnas samtycke. Moderns samtycke skall ha lämnats sedan hon har återhämtat sig tillräckligt efter nedkomsten. Vid adoption av någon annans adoptivbarn skall i stället samtycke inhämtas från barnets adoptivföräldrar eller, om en adoptivförälder är gift med någon av barnets föräldrar, från båda dessa makar.

Samtycke enligt första stycket behövs ej av den som är sinnessjuk, sinnesslö, utan del i vårdnaden eller på okänd ort. Är detta fallet beträffande var och en av dem som enligt första stycket skall samtycka till adoptionen, skall i stället samtycke inhämtas från barnets förmyndare.

10 kap. Om förmyndare

1 § Den som är underårig eller som har förvaltare får inte vara förmyndare.

2 § För barn som står under vårdnad av bägge föräldrarna är dessa förmyndare. Om någon av föräldrarna inte får vara förmyndare enligt 1 § eller blir entledigad från förmynderskapet, är den andre barnets förmyndare.

3 För barn som står under vårdnad av endast den ene av sina föräldrar är denne ensam förmyndare.

3 § Ingår underårigt barn äktenskap, skall den som vid äktenskapets ingående var förmyndare för barnet alltså vara barnets förmyndare.

4 § Har en underårig inte någon förmyndare, skall rätten förordna sådan.

5 § Har förmyndare förordnats enligt 4 § på grund av att fadern eller modern är underårig, gäller förordnandet till dess fadern eller modern har uppnått myndig ålder.

6 § Till förmyndare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna.

För underåriga syskon bör gemensam förmyndare förordnas, om inte särskilda skäl talar emot det.

7 § Skall efter föräldrarnas död förmyndare förordnas för en underårig och har föräldrarna eller en av dem gett tillkänna vem de önskar till förmyndare, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

¹ Ändringen innebär att tredje stycket upphävs.

8 § När omständigheterna påkallar det, får flera förmyndare förordnas för den underårige.

Kan den eller de som på grund av lag skall vara förmyndare inte lämpligen handha förmynderskapet allena, skall medförmyndare förordnas.

9 § En förmyndare har rätt att på begäran bli entledigad från förmynderskapet. Detta gäller dock ej, om förmynderskapet utövas av föräldrarna eller en av dem och särskilda skäl talar mot att förmyndaren entledigas.

Har två särskilt förordnade förmyndare utsetts att gemensamt utöva vårdnaden om ett barn och vill någon av förmyndarna att vårdnaden inte längre skall vara gemensam, skall rätten på talan av en av dem eller båda anförtro vårdnaden om barnet åt en av dem efter vad som är bäst för barnet.

10 § En förmyndare skall entledigas, om förmyndaren vid utövandet av förmynderskapet gör sig skyldig till missbruk eller försummelse, om förmyndaren kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig att vara förmyndare eller om förmyndaren av någon annan orsak inte längre är lämplig som förmyndare.

11 § Dör förmyndaren och finns det inte någon som på grund av lag skall vara förmyndare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt hos vilken förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

12 § Förmynderskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

13 § Fråga om förordnande av förmyndare tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet är inskrivet eller, om inskrivning av förmynderskapet inte har ägt rum, av den tingsrätt där inskrivning skall ske.

Fråga om entledigande av förmyndare tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet är eller skall vara inskrivet.

14 § I ärende om förordnande av förmyndare skall rätten bereda överförmyndaren tillfälle att lämna förslag på person som är lämplig för uppdraget.

15 § Ingen får förordnas till förmyndare eller entledigas från ett förmynderskap utan att ha fått tillfälle att yttra sig.

16 § Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av förmyndare, får rätten, om den omyndiges angelägenheter kräver omedelbar vård, förordna förmyndare för tiden till dess ärendet avgörs.

17 § Uppkommer fråga om att enligt 10 § entlediga en förmyndare och kan slutligt beslut ej ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den underårige, besluta att förmyndaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall förmyndaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

SFS 1988:1251

18 § Ansökan om förordnande eller entledigande av en förmyndare får göras, förutom av överförmyndaren och förmyndare, av den underårige själv, om denne har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar. En förmyndare som inte längre är lämplig att utöva vårdnaden får entledigas även på ansökan av socialnämnden. Frågor som avses i denna paragraf skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

I ärende som avses i första stycket skall rätten, när det rör en underårig som fyllt sexton år, bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

Rättens beslut i ärende som avses i första stycket får överklagas, förutom av den som beslutet särskilt rör, av var och en som har rätt att göra ansökan.

11 kap. Om god man och förvaltare

Om god man

1 § Kan en förmyndare på grund av sjukdom eller av annan orsak inte utöva förmynderskapet eller blir förmyndaren enligt 10 kap. 17 § skild från utövningen av det, skall rätten förordna god man att i förmyndarens ställe vårda den underåriges angelägenheter.

2 § Har en förmyndare eller förmyndarens make och den underårige del i oskiftat dödsbo, skall rätten förordna god man att vårda den underåriges rätt i boet vid boutredningen liksom vid bodelning och skifte eller ingående av avtal om sammanlevnad i oskiftat bo.

God man skall även förordnas när den som har en förmyndare, god man eller förvaltare skall företa en rättshandling eller vara part i en rättegång och behöver biträde men enligt 13 kap. 2 § inte kan företrädas av förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren.

God man skall också i annat fall än som avses i första eller andra stycket förordnas för den som har förmyndare, god man eller förvaltare, om det förekommer en angelägenhet i vilken han eller hon har ett intresse som strider mot sådan företrädarens eller dennes makes intresse. Rätten skall meddela sådant förordnande om förmyndaren, den gode mannen eller förvaltaren eller den som denne i sådan egenskap företräder begär det eller det annars är lämpligt.

3 § Rätten skall förordna god man,

1. om det vid ett dödsfall finns en till namnet känd arvinge som vistas på okänd eller avlägsen ort och därför inte kan bevaka sin rätt i boet och förvalta sin lott i det,

2. om det vid ett dödsfall inte kan utredas, huruvida den döde har efterlämnat någon arvinge som är arvsberättigad före allmänna arvsfonden eller före eller tillsammans med någon annan känd arvinge, eller också kännedom finns om arvinge efter den döde men kunskap saknas såväl om arvingens namn som om hans vistelseort, och det på grund av sådan omständighet krävs att okänd arvinges rätt bevakas och hans eller hennes lott i boet förvaltas,

3. om en testamentstagare vistas på okänd eller avlägsen ort eller är okänd och hans eller hennes rätt därför behöver iakttas enligt vad som föreskrivs om arvinge,

4. om det i övrigt krävs att en bortavarandes rätt bevakas eller en bortavarandes egendom förvaltas,

5. om det enligt förordnande i testamente eller annan rättshandling beror av en framtida händelse, vem egendom skall tillfalla, eller egendom först framdeles skall tillträdas med äganderätt, och det krävs att den blivande ägarens rätt bevakas eller att egendomen förvaltas för den blivande ägarens räkning, eller

6. om egendom, enligt vad som särskilt föreskrivs, skall ställas under vård och förvaltning av god man som avses i detta kapitel.

Förordnande enligt första stycket sker efter anmälan eller när behovet blir känt på annat sätt. Krävs en god man för den som har rätt i ett dödsbo, skall det anmälas hos tingsrätten av den som har boet i sin vård.

Rättshandlingar som en god man har företagit med stöd av ett förordnande enligt denna paragraf gäller, även om den egendom som förordnandet avsåg tillfaller någon som den gode mannen inte var förordnad att företräda.

4 § Om någon på grund av sjukdom, hämmad förståndsutveckling, försvagat hälsotillstånd eller liknande förhållande behöver hjälp med att bevaka sin rätt, förvalta sin egendom eller sörja för sin person, skall rätten, om det behövs, förordna god man för honom eller henne. Förordnande får inte meddelas utan samtycke av den för vilken god man skall utses, om inte den enskildes tillstånd hindrar att hans eller hennes mening inhämtas.

5 § En rättshandling som en god man har företagit utanför sitt förordnande är inte bindande för den som förordnandet avser. En rättshandling som utan dennes samtycke företagits inom ramen för förordnandet är inte heller bindande för den som förordnandet avser, såvida inte denne på grund av sitt tillstånd varit ur stånd att ge uttryck för sin mening eller denna av annan orsak inte har kunnat inhämtas.

Har den gode mannen inom ramen för förordnandet ingått en rättshandling som sedvanligen företas för den dagliga hushållningen, skall samtycke från den som han företräder anses föreligga, om denne inte före rättshandlingen har gett uttryck för annat till den mot vilken rättshandlingen riktade sig.

6 § Om en rättshandling som en god man har företagit inte blir bindande enligt 5 §, är den gode mannen skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats. Detta gäller dock inte, om rättshandlingen saknar bindande verkan mot den för vars räkning den har företagits till följd av någon särskild omständighet, som den gode mannen inte kände till och som tredje man inte med fog kunde förutsätta att den gode mannen skulle känna till.

Om förvaltare

7 § Om någon beträffande vilken det föreligger en sådan situation som anges i 4 § är ur stånd att vårda sig eller sin egendom, får rätten förordna

förvaltare för honom eller henne. Förvaltare får dock inte förordnas, om det är tillräckligt att god man förordnas eller att den enskilde på något annat mindre ingripande sätt får hjälp.

Förvaltaruppdraget skall anpassas till den enskildes behov i varje särskilt fall och får begränsas till att avse viss egendom eller angelägenhet eller egendom överstigande ett visst värde.

Rätten får överlåta åt överförmyndaren att närmare bestämma uppdragets omfattning.

8 § Utan hinder av förvaltarförordnande enligt 7 § har den som avses med förordnandet rätt att själv

1. sluta avtal om tjänst eller annat arbete,
2. förfoga över vad han eller hon genom eget arbete har förvärvat efter det att förvaltare har förordnats, liksom avkastningen av sådan egendom och vad som har trätt i egendomens ställe samt
3. förfoga över vad han eller hon efter det att förvaltare har förordnats erhåller genom gåva eller testamente under villkor att egendomen inte skall omfattas av förvaltarens rådighet.

Om särskilda skäl föranleder det, får dock rätten föreskriva att förvaltaruppdraget skall omfatta även förhållande som avses i första stycket.

9 § Förvaltaren har inom ramen för förvaltaruppdraget ensam rådighet över den enskildes egendom och företräder denne i alla angelägenheter som omfattas av uppdraget.

Den som har förvaltare är inte behörig att företa rättshandlingar för annans räkning.

10 § Med förvaltarens samtycke får den enskilde själv företa rättshandlingar även i en angelägenhet som omfattas av förvaltaruppdraget. Om verkan av avtal som den enskilde har ingått utan samtycke gäller vad som föreskrivs i 9 kap. 6 och 7 §§ för underåriga.

11 § Den enskilde är inte bunden av en rättshandling som en förvaltare har företagit utanför sitt förordnande. Förvaltaren är i sådant fall skyldig att ersätta godtroende tredje man skada som denne har tillfogats.

Gemensamma bestämmelser

12 § Till god man eller förvaltare skall utses en rättrådig, erfaren och i övrigt lämplig man eller kvinna. Skall en god man förordnas att bevaka en underårigs eller bortavarendes rätt i dödsbo och har den avlidne gett tillkänna vem den avlidne önskar till god man, skall denna person förordnas, om han eller hon inte är olämplig.

Den som är underårig eller som själv har förvaltare får inte vara god man eller förvaltare.

13 § När omständigheterna påkallar det, kan flera gode män eller förvaltare förordnas för den enskilde.

Är flera gode män eller förvaltare ansvariga för skada som har tillfogats tredje man, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som

åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder.

14 § Godmanskap och förvalterskap står under tillsyn av överförmyndaren och tingsrätten.

15 § Ansökan om förordnande av god man eller förvaltare får göras av överförmyndaren, förmyndare, den som ansökningen avser, om han eller hon har fyllt sexton år, samt av hans eller hennes make och närmaste släktingar.

Ansökan om förordnande av förvaltare får också göras av god man som avses i 4 §.

Frågor om förordnande av god man eller förvaltare skall rätten också ta upp självmant, när anledning förekommer till det.

16 § I ärende om förordnande av god man eller förvaltare för någon som har fyllt sexton år skall rätten bereda denne tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

I ärende om förordnande av god man enligt 4 § eller förvaltare skall, om det inte är obehövt, rätten också inhämta yttrande från make och närmaste släktingar, överförmyndaren, vårdinrättning, omsorgsnämnd och socialnämnd. Den som ansökningen avser skall höras muntligen, om det kan ske utan skada för honom eller henne och det inte är uppenbart att han eller hon inte förstår vad saken gäller. Rätten kan dock underlåta att höra den enskilde muntligen om denne själv har gjort ansökan eller medgivit det ifrågasatta förordnandet eller det annars finns särskilda skäl.

Myndigheter och inrättningar som anges i andra stycket är skyldiga att lämna rätten sådana uppgifter som kan vara av betydelse i ärendet.

17 § Innan rätten förordnar förvaltare skall den inhämta läkarintyg eller annan likvärdig utredning om den enskildes hälsotillstånd. Detta gäller även i ärende om förordnande av god man enligt 4 §, när den enskilde inte har lämnat sitt samtycke.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om sådan utredning som avses i första stycket.

18 § Kan slutligt beslut ej ges omedelbart i ärende om förordnande av god man eller förvaltare, får rätten, om den enskildes angelägenheter kräver omedelbar vård eller ett dröjsmål uppenbarligen skulle medföra fara för den enskilde eller hans egendom, förordna god man eller förvaltare för tiden till dess ärendet slutligt avgörs. Sådant förordnande kan beträffande god man som avses i 4 § eller förvaltare meddelas även för den som är underårig att gälla från och med den dag då han eller hon fyller arton år.

Innan beslut enligt första stycket meddelas skall den som ansökningen avser ha fått tillfälle att yttra sig, om det kan ske utan större tidsförlust och utan skada för honom eller henne.

Beslut enligt första stycket får när som helst ändras av rätten.

19 § Om en god man eller förvaltare inte längre behövs, skall rätten besluta att godmanskapet eller förvalterskapet skall upphöra. Har god man

förordnats enligt 3 § 1–5, skall den gode mannen entledigas så snart den som förordnandet avser begär det. När en god man eller förvaltare har slutfört sitt uppdrag, skall han genast anmäla det till rätten.

En god man eller förvaltare har rätt att på begäran bli entledigad från sitt uppdrag. Skall godmanskapet eller förvalterskapet fortsätta, är han dock skyldig att kvarstå till dess en ny god man eller förvaltare har utsetts.

20 § En god man eller förvaltare som gör sig skyldig till missbruk eller försummelse vid utövandet av sitt uppdrag eller som kommer på ekonomiskt obestånd och på grund därav är olämplig för uppdraget eller som av någon annan orsak inte längre är lämplig att inneha detta, skall entledigas från uppdraget.

Uppkommer fråga om att enligt första stycket entlediga en god man eller förvaltare och kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den som godmanskapet eller förvalterskapet avser, besluta att den gode mannen eller förvaltaren skall skiljas från sitt uppdrag för tiden till dess ärendet avgörs.

21 § Ansökan om entledigande av en god man eller förvaltare och om upphörande av godmanskap eller förvalterskap får göras av någon av dem som avses i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren.

Rätten får också självständigt ta upp frågor som avses i första stycket.

I ärende enligt denna paragraf skall rätten bereda den enskilde tillfälle att yttra sig, om det kan ske.

22 § Dör en god man eller förvaltare, skall den som har boet i sin vård utan dröjsmål anmäla förhållandet till den tingsrätt där godmanskapet eller förvalterskapet är eller skall vara inskrivet.

23 § Rätten är skyldig att på ansökan av någon av dem som anges i 15 § första stycket eller av den gode mannen eller förvaltaren pröva om ett godmanskaps eller förvalterskaps omfattning bör jämkas. Rätten kan också utan ansökan göra en sådan prövning.

Innan rätten meddelar beslut enligt första stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren samt överförmyndaren och den enskilde beredas tillfälle att yttra sig.

Kan slutligt beslut inte ges omedelbart, får rätten, om dröjsmål skulle medföra fara för den enskilde, meddela beslut i frågan för tiden till dess ärendet avgörs. I fråga om sådant beslut tillämpas bestämmelserna i 18 § andra och tredje styckena.

24 § Innan rätten förordnar någon till god man eller förvaltare eller entledigar någon från ett sådant uppdrag, skall han eller hon ges tillfälle att yttra sig. Är det fråga om beslut enligt 20 § andra stycket, skall den gode mannen eller förvaltaren beredas tillfälle att yttra sig, om det inte är fara i dröjsmål.

25 § Frågor om förordnande eller entledigande av god man enligt 1 eller 2 § tas upp av den tingsrätt där förmynderskapet, godmanskapet eller förvalterskapet är eller skall vara inskrivet. Är det fråga om förmynderskap som inte skall vara inskrivet, avgörs frågan om behörig domstol med tillämpning av 12 kap. 1 § andra stycket.

Uppkommer vid utredning av ett dödsbo fråga om förordnande av god man enligt 3 §, hör ärendet till den tingsrätt varunder boet lyder. Skall god man annars förordnas enligt 3 §, tas ärendet upp av tingsrätten i den ort där den för vilken god man skall förordnas har egendom eller där annars behov av god man har yppat sig.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 1–3 §§ tas upp av den tingsrätt där godmanskapet är inskrivet.

26 § Ansökan om förordnande av god man enligt 4 § eller av förvaltare, tas upp av tingsrätten i den ort där den som avses med ansökningen har sitt hemvist eller, om han eller hon inte har hemvist i riket, av Stockholms tingsrätt.

Andra frågor som gäller godmanskap enligt 4 § eller förvalterskap tas upp av den tingsrätt där godmanskapet eller förvalterskapet är inskrivet.

27 § Rättens beslut i frågor som gäller godmanskap eller förvalterskap får överklagas, förutom av den som beslutet rör, av var och en som har rätt att göra ansökan i frågan. Den i vars ställe god man förordnats enligt 2 § första och andra styckena får dock inte överklaga beslut om sådant förordnande.

28 § Rätten skall genast kungöra beslut om anordnande eller upphörande av förvalterskap i Post- och Inrikes Tidningar. Sådan kungörelse skall också ske av beslut om jämkning av förvalterskaps omfattning enligt 23 §.

12 kap. Om inskrivning av förmynderskap, godmanskap och förvalterskap

2 § Godmanskap och förvalterskap skall skrivas in vid den tingsrätt där ansökan om anordnande av godmanskapet eller förvalterskapet gjordes.

3 § Finner den tingsrätt där ett förmynderskap är inskrivet, med hänsyn till den omyndiges eller hans föräldrars boningsort eller av annan orsak, att tillsynen över förmynderskapet lämpligen bör flyttas över till en annan tingsrätt, får den tingsrätt där förmynderskapet är inskrivet besluta om överflyttning. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen flyttas, och förmynderskapet skall skrivas in där.

Första stycket tillämpas även i fråga om godmanskap enligt 11 kap. 1–3 §§. Överflyttning av godmanskap som avses i 11 kap. 1 eller 2 § får dock, om även förmynderskapet, godmanskapet eller förvalterskapet är inskrivet, inte ske annat än i samband med överflyttning av detta.

Om den tingsrätt där ett godmanskap enligt 11 kap. 4 § eller ett förvalterskap är inskrivet får kännedom om att den som godmanskapet eller förvalterskapet avser har fått sitt hemvist på en ort som hör under en annan tingsrätt, skall den förstnämnda tingsrätten flytta över tillsynen dit. Underrättelse om beslutet skall utan dröjsmål ges till den tingsrätt dit tillsynen har flyttats, och godmanskapet eller förvalterskapet skall skrivas in där.

4 § När förmynderskap, godmanskap eller förvalterskap skrivs in, skall tingsrätten, om det behövs, ange vilken överförmyndare som skall utöva tillsynen.

I fråga om överflyttning av tillsynen över förmynderskap, godmanskap eller förvalterskap från en överförmyndare till en annan inom samma domsaga tillämpas 3 §.

5 § Tingsrätten skall se till att förmynderskap skrivs in och förmyndare förordnas, då det skall ske.

6 § Då rätten har meddelat beslut om inskrivning av förmynderskap, godmanskap eller förvalterskap, skall anteckning därom ske i förmynderskapsbok som förs hos tingsrätten.

13 kap. Allmänna bestämmelser om förmyndares, god mans och förvaltares plikter

2 § Uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan en myndling och förmyndaren eller hans make eller någon som han företräder, har förmyndaren inte rätt att företräda myndlingen enligt 1 §. Har syskon gemensam förmyndare, får denne dock företräda myndlingarna vid arvskifte dem emellan, om de inte har inbördes stridande intressen.

En god man eller förvaltare har inte rätt att företräda den för vilken han har förordnats, om det uppstår fråga om rättshandling eller rättegång mellan denne, å ena sidan, och den gode mannen eller förvaltaren, dennes make eller någon som den gode mannen eller förvaltaren företräder, å andra sidan.

Har en förmyndare, god man eller förvaltare slutit avtal i strid med första eller andra stycket, tillämpas 9 kap. 7 § första stycket i fråga om återbärings- och ersättningsskyldighet.

3 § Förmyndare skall med omsorg och nit vårda myndlingens rätt och främja hans bästa. Härvid skall förmyndaren se till att myndlingens medel i skälig omfattning används till nytta för myndlingen.

4 § Vad som sägs i 3 § gäller också för en god man och en förvaltare i förhållande till den som godmanskapet eller förvalterskapet avser.

5 § Har en myndling fyllt sexton år, bör förmyndaren, om det lämpligen kan ske, höra myndlingen rörande hans mening i angelägenheter av vikt. Är myndlingen gift, skall även makens mening inhämtas.

Motsvarande skyldighet åvilar en god man och en förvaltare gentemot den som godmanskapet eller förvalterskapet avser och dennes make. Om betydelsen av samtycke i vissa fall finns bestämmelser i 11 kap. 5 §.

6 § Förmyndare, gode män och förvaltare skall rörande allt som hör till förmynderskapet, godmanskapet eller förvalterskapet ge överförmyndaren och rätten de upplysningar som infordras.

7 § För en omyndigs egendom skall förmyndaren, om rätten finner skäl till det, lämna pant eller annan säkerhet till visst av rätten bestämt belopp. Motsvarande skyldighet att ställa säkerhet åvilar gode män och förvaltare. Säkerheten skall, enligt vad rätten bestämmer, förvaras och förvaltas av överförmyndaren eller i annan lämplig ordning.

8 § Har en omyndig flera förmyndare, skall de, såvitt rör egendomen, ha hand om förmynderskapet gemensamt. Rätten kan dock förordna att tillgångarna skall för förvaltning fördelas på visst sätt mellan dem eller att vissa tillgångar skall förvaltas av en förmyndare ensam. Den som ensam råder över vissa tillgångar får också ikläda den omyndige sådana förbindelser som faller inom området för dessa tillgångars förvaltning.

Står en underårig inte under vårdnad av någon förälder och har flera förmyndare förordnats, skall vårdnaden utövas av den bland förmyndarna som rätten utser därtill. Rätten kan också utse två förmyndare att gemensamt utöva vårdnaden, om de är gifta med varandra eller bor tillsammans under äktenskapsliknande förhållanden. Den eller de som har anförtrotts vårdnaden kan, om det är lämpligt, av rätten befrias från skyldigheten att delta i handhavandet av den omyndiges övriga angelägenheter.

Har en omyndig flera förmyndare och kan dessa ej enas i ett ärende som rör den omyndiges egendom och som de skall besluta i, gäller den mening som överförmyndaren biträder. Är det fråga om en åtgärd som kräver överförmyndarens samtycke, kan samtycke ges till åtgärden även om förmyndarna har olika mening. I sådana fall skall överförmyndaren dock bereda medförmyndare tillfälle att yttra sig innan överförmyndaren beslutar i saken.

Första och tredje styckena tillämpas även när någon har flera gode män eller förvaltare.

9 § Förmyndare, gode män och förvaltare är skyldiga att ersätta skada som de uppsåtligen eller av vårdslöshet har orsakat den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser.

Är flera förmyndare, gode män eller förvaltare ansvariga för skada som de har orsakat den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser, svarar de solidariskt för ersättningen. Ersättningsansvaret skall slutligt fördelas mellan de ansvariga efter den grad av vållande som åvilar dem. Om någon saknar tillgångar att betala sin andel med, skall de övrigas ansvarighet för bristen bestämmas enligt samma grunder.

10 § Vill en omyndig, sedan han blivit myndig, eller en ny förmyndare göra anspråk på ersättning enligt 9 §, skall han, om de handlingar som anges i 16 kap. 12 § har överlämnats till honom, inom ett år därefter väcka talan om anspråket. I annat fall har han förlorat sin rätt till talan. Vad som nu har sagts gäller inte om den avgående förmyndaren har gjort sig skyldig till brottsligt förfarande.

Första stycket tillämpas även i fråga om talan mot god man eller förvaltare.

14 kap. Om vård av rätt i oskiftat bo vid förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap

1 § Har en omyndig del i oskiftat bo, skall förmyndaren, med iakttagande av vad nedan stadgas, vårda den omyndiges rätt i boet.

Vad som föreskrivs i detta kapitel i fråga om förmyndare gäller också i fråga om gode män och förvaltare som har att förvalta del i oskiftat bo. Vad som föreskrivs beträffande omyndig skall därvid gälla den som har god man eller förvaltare.

20 § Vad som föreskrivs i 1–18 §§ om förmyndares förvaltning skall gälla också i fråga om godmanskap och förvaltarskap.

21 § Gode män och förvaltare är berättigade att efter uppdragets slutförande eller, om uppdraget varar längre tid än ett år, årligen erhålla skäligt arvode för uppdraget samt ersättning för de utgifter som varit skäligen påkallade för uppdragets fullgörande.

Beslut om arvode och ersättning för utgifter fattas av överförmyndaren. Denne bestämmer dessutom i vad mån arvode och ersättning för utgifter skall utgå av medel som tillhör den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser. Arvode och ersättning som ej skall utgå av sådana medel skall betalas av kommunen.

22 § Har egendom i dödsbo, vilken har förvaltats av en god man som avses i 11 kap. 3 §, efter preskription av rätt att ta arv eller testamente eller annars tillfallit allmänna arvsfonden, gäller i fråga om egendomens försäljning lagen (1921:281) om allmänna arvsfonden.

16 kap. Om förmyndares, gode mäns och förvaltares redovisningsskyldighet

2 § När egendom, som skall stå under förmyndarens förvaltning, första gången tillfaller en underårig, skall förmyndaren inom en månad därefter till överförmyndaren ge in en förteckning över egendomen.

Gode män och förvaltare som har förordnats att förvalta egendom skall inom två månader från det att inskrivning ägt rum ge in en förteckning till överförmyndaren över den egendom som omfattas av förordnandet. Denna skyldighet gäller inte, om förvaltningen avser andel i oskiftat dödsbo.

Förteckning som avges av en god man som har förordnats enligt 11 kap. 1 § behöver endast uppta den lösa egendom som den gode mannen har tagit hand om.

Har den omyndige eller den som godmanskapet eller förvaltarskapet avser efter den tid som avses i första eller andra stycket erhållit egendom som skall stå under förvaltning av förmyndare, god man eller förvaltare, skall förteckning över denna egendom ges in till överförmyndaren inom en månad därefter.

Är det andel i oskiftat bo som har tillfallit en omyndig eller någon för vilken har förordnats god man eller förvaltare, skall förteckning ges in först inom en månad efter det bodelning eller skifte har skett.

Har rätten beslutat utvidga omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag när det gäller annan egendomsförvaltning än sådan som avser andel i oskiftat bo, skall den gode mannen eller förvaltaren inom en månad från beslutet till överförmyndaren ge in en förteckning över den egendom som omfattas av det utvidgade uppdraget.

5 §⁴ Före den 1 mars varje år skall förmyndaren till överförmyndaren avge årsräkning, innefattande redogörelse för förvaltningen under föregående år eller den del av året varunder förmyndaren innehaft sin befattning.

⁴ Senaste lydelse 1985:941.

Då förmyndarens befattning upphör, skall förmyndaren ofördröjligen till överförmyndaren avge sluträkning, avseende förvaltningen under det löpande året intill befattningens upphörande.

I årsräkning och sluträkning skall upptas tillgångar och skulder vid början av den tid räkningen avser, en sammanställning av inkomster och utgifter under nämnda tid samt tillgångar och skulder vid samma tids utgång.

Första och andra styckena gäller i tillämpliga delar även god man och förvaltare.

Har rätten inskränkt omfattningen av en god mans eller förvaltares uppdrag, gäller reglerna om sluträkning i fråga om den egendom som inte längre omfattas av uppdraget.

Upphör ett godmanskap enligt 11 kap. 1 § innan tid för avgivande av årsräkning eller sluträkning rörande förmynderskapet för den omyndige inträffar, får sluträkning rörande godmanskapet begränsas till att avse en redogörelse endast för de åtgärder som har vidtagits av den gode mannen. I övrigt skall redogörelse för förvaltningen avges av förmyndaren även för den tid som godmanskapet har varat.

15 § Bestämmelserna i 1, 3, 4 och 6–14 §§ om förmyndare och förmyndares förvaltning gäller även i fråga om godmanskap och förvaltarskap.

17 kap. Om tillsyn över förvaltning som utövas av förmyndare, gode män och förvaltare

7 § Bestämmelserna i detta kapitel tillämpas också i fråga om godmanskap och förvaltarskap.

19 kap.

8 § Överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd och ersättare skall ha rösträtt vid val av kommunfullmäktige och vara kyrkobokförda i kommunen och får inte vara i konkurs eller ha förvaltare.

Lagfaren tjänsteman vid tingsrätt får ej vara överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd eller ersättare inom domsagan, om ej regeringen för särskilt fall meddelat tillstånd därtill.

Ej må annan avsäga sig uppdrag att vara överförmyndare, ledamot i överförmyndarnämnd eller ersättare än den som under de tre senast förflutna åren fullgjort sådant uppdrag, den som uppnått sextio års ålder eller den som eljest uppgiver förhinder, vilket godkännes av kommunfullmäktige.

17 § Överförmyndare och överförmyndarnämnd är skyldiga att föra bok angående de förmynderskap, godmanskap och förvaltarskap som har inskrivits och står under deras tillsyn. Över ärenden rörande de förmynderskap, som ej inskrivits, skall särskild förteckning föras.

1 §⁶ I mål om faderskap, vårdnad, umgänge och underhåll tillämpas 14 kap. 17 och 18 §§ äktenskapsbalken.

2 § Vistas den, mot vilken talan enligt denna balk riktas, på okänd ort, skall hans rätt i saken bevakas av god man enligt 11 kap. Detsamma gäller, om han vistas på känd ort utom riket men stämningen eller andra handlingar i målet ej kan delges honom eller han underlåter att ställa ombud för sig och särskilda skäl föreligger att förordna god man.

I ett ärende om förordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltarens omfattning, där den enskilde uppenbarligen inte förstår vad saken gäller eller skulle lida skada av att få del av handlingarna i ärendet, skall rätten förordna en god man enligt 11 kap. att företräda den enskilde i ärendet och bevaka hans eller hennes rätt.

En god man som avses i första eller andra stycket skall samråda med den för vilken han har förordnats, i den mån det kan ske.

2 a § I ett ärende om förordnande av förvaltare eller utvidgning av ett förvaltarens omfattning, där det inte föreligger fall som avses i 2 § andra stycket, skall rätten förordna ett biträde att bevaka den enskildes rätt i ärendet. Ett rättegångsbiträde skall också förordnas, om den som har förvaltare begär att förvaltarens skall upphöra eller att dess omfattning skall inskränkas.

Rättegångsbiträde skall inte förordnas, om det är uppenbart att ett biträde inte behövs.

2 b § Den som har förordnats till god man enligt 2 § eller rättegångsbiträde enligt 2 a § har efter rättens prövning rätt till skälig ersättning av allmänna medel för arbete, tidsspillan och utlägg som uppdraget har krävt. Kostnaden skall stanna på staten, såvida inte motparten till den, för vilken god man eller rättegångsbiträde har förordnats, skäligen bör åläggas att ersätta staten kostnaden.

2 c § Rättegångsbalkens bestämmelser om hämtning av part tillämpas också på den som i annan egenskap än vittne eller sakkunnig skall höras i mål eller ärende som avses i denna balk.

5 § Bestämmelserna i 3 och 4 §§ om förmyndare och förmynderskap gäller i tillämpliga delar beträffande god man och godmanskap samt förvaltare och förvaltarens omfattning. Härvid skall bestämmelserna om omyndig, dennes make och närmaste anhöriga, när det är fråga om godmanskap som avses i 11 kap. 3 eller 4 §, gälla den för vilken god man har förordnats och dennes make och närmaste släktingar samt i fråga om förvaltarens omfattning den för vilken förvaltare har förordnats och dennes make och närmaste släktingar. Är det fråga om godmanskap för en omyndig, har i ärende som avses i 3 § även förmyndaren sådan behörighet som anges där.

⁶ Senaste lydelse 1987: 790.

8 § Beslut som i ärende om förmynderskap, godmanskap eller förvaltarskap enligt denna balk meddelas av överförmyndaren eller rätten länder till efterrättelse utan hinder av att beslutet överklagas. Vad som nu har sagts gäller ej rättens avgörande, varigenom avtal om sammanlevnad i oskiftat bo hävs eller förmyndare, god man eller förvaltare döms till utgivande av försuttet vite.

11 § Beslut som tingsrätten har meddelat under rättegången i frågor som avses i 6 kap. 20 §, 7 kap. 15 §, 10 kap. 16 eller 17 § eller 11 kap. 18 §, 20 § andra stycket eller 23 § tredje stycket skall överklagas särskilt.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1989.

2. Den som vid ikraftträdandet är omyndigförklarad enligt äldre bestämmelser skall tills vidare anses ha förvaltare enligt 11 kap. 7 § i dess nya lydelse. Härvid skall förmyndaren anses vara förvaltare med uppdrag att vårda den enskildes angelägenheter utan begränsning av uppdraget.

3. Förordnande av god man som har skett enligt äldre bestämmelser skall anses ha meddelats enligt motsvarande nya bestämmelser i 11 kap.

4. Om det vid ikraftträdandet pågår ett mål om omyndighetsförklaring eller hävande av sådan förklaring, skall handläggningen fortsättningsvis anses avse ett ärende angående förvaltarskap.

5. Förekommer i lag eller annan författning någon hänvisning till en föreskrift som har ersatts genom en bestämmelse i denna lag, tillämpas i stället den bestämmelsen.

På regeringens vägnar

LAILA FREIVALDS

Anders Eriksson
(Justitiedepartementet)

